

WYDAWNICTWA MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

SERIA OCHRONY PRACY

**WYRÓB LAKIERÓW, POKOSTÓW
I ROZTWORÓW WOSKU**

**WSKAZÓWKI BEZPIECZEŃSTWA
I HIGIENY PRACY**

BIBLIOTEKA WZORCOWNI

Nr. inv. 680.

9

WYDAWNICTWA MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

SERIA OCHRONY PRACY

**WYRÓB LAKIERÓW, POKOSTÓW
I ROZTWORÓW WOSKU**

**WSKAZÓWKI BEZPIECZEŃSTWA
I HIGIENY PRACY**

9

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej podejmuje w ramach „Serii ochrony pracy” szereg wydawnictw pod ogólną nazwą: „Wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy”. „Wskazówki” te będą oznaczone tytułami, ustalającymi ich zakres.

W obawie, by norma ustawowa nie okazała się w poszczególnych dziedzinach zbyt sztywna dla obecnego okresu odbudowy, ograniczono się do wydania „Wskazówek”.

„Wskazówki” nie mają zatem charakteru wiążącej normy prawnej, są to, jak widać z samego tytułu, zalecenia o charakterze doradczym. Nie normują one ważnej sprawy odpowiedzialności za organizację bezpieczeństwa i higieny pracy w ośrodku wytwórczym, pozostawiając ocenę wykonalności poszczególnych zaleceń decyzji zainteresowanych stron.

W pierwszym rzędzie wydaje się „Wskazówki” dotyczące działów pracy, w których częstotliwość wypadków jest największa i w których brak materiału informacyjno-instrukcyjnego, stanowi poważną lukę w piśmiennictwie technicznym.

W s t ę p

Przy wyrobie lakierów, pokostów i roztworów wosku wysuwają się na pierwszy plan trzy rodzaje niebezpieczeństw:

- a) pożar, gdyż surowce i substancje używane do tej produkcji są łatwopalne,
- b) wybuch, gdyż pary niektórych rozpuszczalników zmieszane z powietrzem dają mieszaninę wybuchającą przy zetknięciu się z ogniem lub iskrą,
- c) zatrucie, gdyż pary niektórych stosowanych substancyj są trujące lub odurzające.

Niebezpieczeństw tych można uniknąć przez zastosowanie odpowiednich środków ostrożności podanych w niniejszych wskazówkach.

Pomieszczenia zagrożone wybuchem.

1. (1) Pomieszczenia, w których mogą się wytwarzać, gromadzić, lub rozchodzić w niebezpiecznych ilościach wybuchowe gazy, pary lub pyły, oraz pomieszczenia służące do stałego lub chwilowego przechowywania substancyj palnych i lotnych już przy normalnej temperaturze otoczenia, są uważane w niniejszych wskazówkach za pomieszczenia zagrożone wybuchem.

(2) Do pomieszczeń tych mają zastosowanie następujące zasady:

- a) Urządzenia elektryczne. muszą odpowiadać Polskim Normom Elektrycznym (P. N. E.) ustalonym dla pomieszczeń zagrożonych wybuchem.
- b) Wewnątrz mogą one być oświetlane tylko żarówkami elektrycznymi o armaturze gazoszczelnej, zaopatrzonymi w klosze ochronne. Wyłączniki lamp muszą być umieszczone zewnątrz pomieszczenia. Oświetlenie z zewnątrz za pomocą otwartego płomienia jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy okna są szczelne i nie są urządzone do otwierania. W braku oświetlenia elektrycznego, lub gdy ono zawiedzie, wolno wchodzić do wnętrza tylko z lampą bezpieczeństwa, a nigdy z otwartym płomieniem.
- c) Ogrzewanie otwartym ogniem jest wzbronione.
- d) Praca przy użyciu maszyn i narzędzi mogących powodować powstawanie iskier jest w nich niedopuszczalna.
- e) Palenie tytoniu w tych pomieszczeniach jest wzbronione.
- f) Pomieszczenia te należy oznaczyć na zewnątrz odpowiednim napisem zawierającym zakazy wymienione pod b) — e).

(3) Zasady podane pod a) — f) należy stosować również do pomieszczeń sąsiednich, połączonych z zagrożonym pomieszczeniem trwale lub tylko czasowo za pomocą drzwi, okien, otworów na pasy, kanałów itp.

Pomieszczenia zagrożone pożarem.

2. (1) Pomieszczenia, w których przechowuje się lub przerabia materiały łatwopalne, niebezpieczne pod względem ogniowym, są uważane w niniejszych wskazówkach za pomieszczenia zagrożone pożarem.

(2) Do pomieszczeń tych, mają zastosowanie następujące zasady:

- a) Do pomieszczeń, w których się przerabia lub przechowuje materiały łatwopalne i niebezpieczne pod względem ogniowym, np. celuloid, nie wolno wchodzić z otwartym płomieniem, ani też w ten sposób ogrzewać ich lub oświetlać. Palenie tytoniu w nich jest wzbronione. Zakazy te muszą być uwidocznione na zewnątrz za pomocą odpowiednich napisów.
- b) Urządzenia elektryczne w takich pomieszczeniach muszą odpowiadać Polskim Normom Elektrycznym, ustalonym dla pomieszczeń zagrożonych pożarem.

3. Pomieszczenia, w których przechowuje się lub przerabia materiały łatwopalne i ulatniające się bądź wskutek podwyższonej temperatury podczas przeróbki, bądź nawet przy normalnej temperaturze jak np. pomieszczenia w wytwórniach lakierów spirytusowych, w których przerabia się spirytus, są uważane w niniejszych wskazówkach za pomieszczenia zagrożone wybuchem i pożarem. Do nich mają zastosowanie zasady podane w ust. 1 i 2.

Przechowywanie.

4. Dla pomieszczeń służących do przechowywania niektórych substancyj i materiałów łatwopalnych i szczególnie niebezpiecznych, obowiązują przepisy zacstrzone, a mianowicie:

- a) Nitroceluloza, celuloid i odpadki filmowe muszą być przechowywane w specjalnych pomieszczeniach, zabezpieczonych przed pożarem, oddzielnie od innych materiałów niebezpiecznych pod względem ogniowym. Zbiorniki z nitrocelulozą należy przechowywać w chł-

dzie, dobrze zamknięte; nie wolno przy tym dopuszczać do ulatniania się, a tym bardziej do wyschnięcia jej zwilżaczy (alkohol itp.).

- b) Benzynę należy przechowywać zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 13.IV.1928 (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 508), wydanego w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych, o przechowywaniu i magazynowaniu olejów mineralnych przez zakłady przemysłowe.

Topienie i warzenie.

5. (1) Topienie żywic i warzenie lakieru może odbywać się tylko w osobnych pomieszczeniach, oddzielonych w sposób ogniotrwały od innych pomieszczeń i pracowni.

(2) Drzwi prowadzące na zewnątrz pomieszczenia przeznaczonego do topienia i warzenia, muszą się otwierać na zewnątrz, lub dać się łatwo przesunąć. W czasie pracy nie wolno ich zamykać na klucz ani niczym zastawiać; muszą one być tak umieszczone, aby w razie pożaru powstałym przy palenisku, wyjście z pomieszczenia nie było uniemożliwione lub utrudnione.

6. Pomieszczenia służące do warzenia pokostów, posiadające wewnątrz palenisko, powinny być o ile możliwości oddzielone w sposób ogniotrwały od pomieszczeń w których przetapia się żywicę lub wosk.

7. Kotły do warzenia pokostów, ogrzewane bezpośrednio ogniem, muszą posiadać palenisko zewnątrz pomieszczenia, oraz muszą być szczelne, a wszelkie nieszczelności kotła należy natychmiast usuwać.

8. Wykipieniu oleju należy zapobiegać przez uważne regulowanie ognia, przez obserwowanie temperatury oleju za pomocą termometru, a w razie potrzeby przez dolanie zimnego oleju.

9. Jeżeli budowa kotła do warzenia pokostu lub odpowiednie przewietrzanie nie wyklucza przenikania gazów do pomieszczeń pracy, należy stosować racjonalną wentylację sztuczną z uwzględnieniem par i gazów cięższych i lżejszych od powietrza.

10. (1) Kocioł używany do topienia żywic musi posiadać niezawodnie działające urządzenie wyciągowe, zapobiegające wydostawaniu się par do pomieszczenia.

(2) W czasie topienia, warzenia i mieszania należy prawidłowo używać okapów, wyciągów i pokryw.

11. (1) Pomieszczenia służące do topienia, należy uważać za zagrożone wybuchem, jeżeli w nich odbywa się dodawanie rozpuszczalników do przetapianych materiałów. Wówczas należy stosować do nich następujące środki ostrożności:

- a) Kotły do topienia, ogrzewane inaczej niż elektrycznością, muszą posiadać paleniska z zewnątrz. Palenisko takie nie może posiadać bezpośredniego połączenia z pomieszczeniem, w którym odbywa się topienie, sam kocioł zaś nie może się dać odejmować.
- b) Zakrywy i zasuwki do czyszczenia kanałów dymnych muszą być starannie uszczelnione. Kanały spalinowe, wentylacyjne i do chłodzenia nie mogą stanowić połączenia paleniska z pomieszczeniem używanym do topienia.

(2) Jeżeli pomieszczenia do topienia nie odpowiadają warunkom wymienionym wyżej a) i b), to dodawanie rozpuszczalników musi się odbywać w osobnym pomieszczeniu oddzielo-

nym od pomieszczenia do topienia i to w osobnej mieszalni lub na wolnym powietrzu. Wówczas kocioł musi się dać zdejmować.

12. (1) Mieszalnia jest pomieszczeniem zagrożonym wybuchem. Musi ona posiadać wyciąg do odprowadzenia par i dostateczną wentylację przyziemną oraz musi być tak urządzona, aby wytwarzające się pary nie mogły się dostać do paleniska ani do kanałów dymnych.

(2) Stanowisko na wolnym powietrzu przeznaczone do dodawania na nim rozpuszczalników, musi posiadać dach chroniący przed deszczem. Dolewanie może się odbywać tylko wtedy, gdy w pobliżu nie ma otwartego płomienia. Drzwi i okna znajdujące się w pobliżu pomieszczeń z otwartymi paleniskami muszą być pozamykane.

13. Postanowienia ustępu 12. nie obowiązują tylko wówczas, gdy w jakikolwiek sposób można stwierdzić, że w pomieszczeniu do topienia nie mogą się wytwarzać, gromadzić ani rozchodzić wybuchowe gazy i pary w ilości, zagrażającej niebezpieczeństwem. Wówczas jednak pomieszczenie do topienia musi odpowiadać następującym warunkom:

- a) Kocioł może być ogrzewany tylko elektrycznością lub gazem. Ogrzewanie należy wstrzymać przed rozpoczęciem dolewania rozpuszczalnika. Dolewać można tylko wtedy, gdy w pomieszczeniu nie ma żadnego innego otwartego ognia. Ogrzewanie musi się dawać wyłączać z łatwo dostępnego miejsca w pobliżu wejścia.
- b) Jeżeli dolewanie rozpuszczalnika odbywa się poza pomieszczeniem używanym do topienia, to należy się stosować do postanowień ust. 12.

14. Rozpuszczalniki lotne jak benzyna, benzen, olejek terpentynowy itp. wolno dolewać do roztopionych żywic i wosków

dopiero po dostatecznym ochłodzeniu zawartości kotła w zależności od rodzaju wytwarzanego lakieru.

15. Kotły z gorącym płynem, których pojemność wynosi ponad 5 kg wolno zdejmować z ognia i przenosić tylko przy użyciu odpowiedniego sprzętu zapobiegającego rozlaniu.

16. Pary palne należy odprowadzać na wolne powietrze tylko w miejscach zabezpieczonych przed ogniem. Mogą one być także spalane lub skraplane; spalanie jednak jest tylko wtedy dopuszczalne, gdy odpowiednie urządzenie uniemożliwia cofnięcie się płomienia.

Gaszenie ognia i zapobieganie pożarom.

17. (1) W razie zapalenia się zawartości kotła należy go przykryć celem stłumienia ognia, a pod pokrywę wprowadzić strumień dwutlenku węgla z butli lub z gaśnicy śniegowej, albo uszczelnić pokrywę piaskiem, popiołem lub mokrymi workami.

(2) Niezależnie od akcji ratunkowej podjętej we własnym zakresie, należy zawiadomić straż pożarną na wypadek, gdyby akcja ta nie odniosła skutku.

(3) W pobliżu warzelni i pomieszczenia do topienia należy przechowywać dostateczny zapas suchego piasku oraz butle z dwutlenkiem węgla.

(4) W pomieszczeniach zagrożonych wybuchem lub pożarem powinny się znajdować odpowiednie gaśnice.

(5) Palącej się zawartości kotła nie wolno gasić strumieniem wody.

18. Odzież robotników zajętych przy warzeniu pokostu i topieniu lakieru, żywic, wosku itp. nie może być zanieczyszczona olejem, lakierem, benzyną itp. w stopniu mogącym wywołać powstanie pożaru. W pomieszczeniach i lokalach zakładu pracy nie wolno gromadzić i przechowywać zanieczyszczonego i zatłuszczonego czyściwa. Należy je natychmiast

usuwać (spalać), względnie czasowo przechowywać na zewnątrz budynku w szczelnych naczyniach metalowych, stale zamkniętych.

19. Nie wolno dopuszczać do tego, aby człowiek, na którym zapaliła się odzież, uciekał lub biegał. Pożar na nim należy stłumić przez okrycie go inną odzieżą, kocem lub płachtą, albo przez tarzanie go po ziemi. Osoba, na której pali się odzież, powinna w braku pomocy położyć się na ziemi i tłumić ogień przez tarzanie się. Wskazane jest, aby płachty do gaszenia były nawinięte na obracające się wałki pionowe, zawsze łatwo dostępne; osoba na której pali się odzież, może łatwo sama stłumić ogień przez owinięcie się taką płachtą.

DOTYCHCZAS UKAZAŁY SIĘ:

1. Wytyczne w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy dla członków rad zakładowych.
2. Maszyny do obróbki drewna — wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy.
3. Pędnie — wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy.
4. Piła tarczowa — instrukcje techniczne.
5. Światło i praca.
6. Obrabiarki do metali — wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy.
7. Przemysł ceramiczny — wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy.
8. Praca przy użyciu rtęci — wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy.
9. Wyrób lakierów, pokostów i roztworów wosku — wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy.
10. Kopanie rowów — wskazówki bezpieczeństwa i higieny pracy.

